ECLI:LV:AT:2019:0703.SKA119719.6.L
Lieta Nr. 6-80011319, SKA-1197/2019
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 3.jūlijā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Andris Guļāns, Anita Kovaļevska, Veronika Krūmiņa

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 8.marta lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2018.gada 28.decembra lēmuma Nr. 1437 pamatojuma grozīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 20.jūlijā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – pārvalde) nolēma piešķirt Baltkrievijas Republikas pilsonei /pers. B/ (*/pers. B/*) uzturēšanās tiesības Latvijas Republikā uz četriem gadiem, t.i., līdz 2020.gada 24.maijam, un izsniegt termiņuzturēšanās atļauju ar tiesībām uz nodarbinātību bez ierobežojuma līdz noteiktajam reģistrēšanas termiņam 2017.gada 24.maijam.

Atbilstoši Imigrācijas likuma 22.panta otrajai daļai, kurā noteikts, ka termiņuzturēšanās atļauju, kuras derīguma termiņš ir ilgāks par vienu gadu, reģistrē katru gadu, termiņuzturēšanās atļaujas kārtējais reģistrācijas termiņš ar pārvaldes 2017.gada 23.aprīļa lēmumu Nr. 400 tika noteikts 2018.gada 11.maijs.

[2] 2018.gada 22.martā pārvaldē tika saņemti /pers. B/ iesniegtie dokumenti termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanai. Izsaukumu /pers. B/ termiņuzturēšanās atļaujas reģistrācijai noformēja viņas laulātais Latvijas Republikas pilsonis /pers. A/ (turpmāk arī – pieteicējs).

[3] 2018.gada 2.novembrī pārvalde pieņēma lēmumu Nr. 1375, ar kuru nolēma reģistrēt /pers. B/ termiņuzturēšanās atļauju pēc veselības apdrošināšanas polises uzrādīšanas.

Vienlaikus lēmumā norādīts, ka personu apliecinošs dokuments (uzturēšanās atļauja) ar tiesībām strādāt Latvijas Republikā bez ierobežojumiem /pers. B/ izsniedzams līdz termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanas termiņam 2019.gada 16.novembrim pēc derīga ceļošanas dokumenta un veselības apdrošināšanas polises uzrādīšanas.

[4] 2018.gada 5.decembrī pārvaldē tika saņemts /pers. A/ apstrīdēšanas iesniegums. Iesniegumā norādīts, ka pieteicēja laulātā – /pers. B/ – nesaņems viņai piešķirto termiņuzturēšanās atļauju (ID karti), jo uzskata, ka pārvaldei nav pamata izgatavot personai ID karti, kad tiek reģistrēta termiņuzturēšanās atļauja. /pers. A/ lūdza pārvaldi atcelt lēmumu Nr. 1375 un izdot satura ziņā citu administratīvo aktu, kurā nav minēts, ka viņa laulātajai tiek izsniegta ID karte. Vienlaikus /pers. A/ lūdza pārvaldi noteikt viņa laulātajai citu pamatu termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanai, jo /pers. A/ kopš 2018.gada 16.oktobra vairs nesniedz viņai nekādu atbalstu.

[5] Izvērtējot /pers. A/ apstrīdēšanas iesniegumu, pārvalde ar 2018.gada 28.decembra lēmumu Nr. 1437 atstāja apstrīdēto lēmumu negrozītu. Pārvalde norādīja, ka termiņuzturēšanās atļauja tiek reģistrēta tikai saskaņā ar to tiesisko pamatu, uz kuru ir tikusi piešķirta termiņuzturēšanās atļauja. Tādēļ, ja /pers. B/ vēlas uzturēšanās atļaujas izdošanu uz cita tiesiskā pamata, viņai tā ir jāpieprasa no jauna, iesniedzot visus nepieciešamos dokumentus.

[6] Nepiekrītot minētajam, pieteicējs /pers. A/ vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par pārvaldes lēmuma Nr. 1437 atcelšanu, lūdzot kompensēt personisko kaitējumu.

Proti, pieteicējs lūdza atzīt par nelikumīgām pārvaldes veiktās faktiskās darbības un, pārstāvot viņa laulātās intereses, lūdza viņas labā piedzīt 91 300 *euro*:

1) 18 800 *euro* par palikšanu bez ID kartes no 2018.gada 12.maija līdz 16.novembrim;
2) 42 500 *euro* par palikšanu bez darba tiesībām no 2018.gada 12.maija līdz 3.augustam;
3) 10 000 *euro* par apgalvojumu, ka pieteicējs neievēroja procesuālos termiņus;
4) 10 000 *euro* par procesuālo termiņu neievērošanu no pārvaldes puses;
5) 10 000 *euro* par tīšu nepareizas informācijas sniegšanu Konsulārai nodaļai Vitebskā.

Vienlaikus pieteicējs lūdza uzlikt par pienākumu pārvaldei izdot jaunu lēmumu attiecībā uz uzturēšanās atļaujas reģistrēšanu pieteicēja laulātajai, jo lēmums pieņemts, pamatojoties uz nederīgu dokumentu, kā arī uzlikt pienākumu pārvaldei pieņemot jaunu lēmumu, neminēt par nodarbinātības tiesībām, kā arī par termiņiem, uz kuriem tiek izsniegta ID karte. Pieteicējs uzskata, ka tiesībām uz darbu nav jābūt minētām ID kartē. Prasītājs uzskata par nepieļaujamu situāciju, kad viņa laulātā saņēma uzturēšanās atļauju līdz 2020.gada 24.maijam, bet ID karte uz šo termiņu netika izsniegta. Pieteicēju neapmierina izgatavotās ID kartes derīguma termiņš – tam būtu jābūt norādītam līdz 2020.gada 24.maijam. Tāpat viņš uzsver, ka administratīvajā aktā nav jābūt minētai informācijai par ID kartes izsniegšanu, jo ID karte ir statusa apstiprinājums.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 8.marta lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu daļā par atlīdzinājumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 2.punktu, jo secināts, ka administratīvajā tiesā jau ir ierosināta administratīvā lietā Nr. A420316918 ar identisku prasījumu.

Vienlaikus ar minēto tiesneša lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu daļā par pārvaldes lēmuma Nr. 1437 atcelšanu (lēmumā – pamatojuma

grozīšanu), pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tiesnesis norādījis, ka lēmums Nr. 1437 ir labvēlīgs administratīvais akts, ar kuru pieteicēja laulātajai ir reģistrēta termiņuzturēšanās atļauja. Pieteicēju neapmierina lēmuma faktu konstatējuma daļā ietvertā informācija. Pieteicēja mērķis ir panākt, ka tiek pieņemts lēmums ar citu (pieteicējam vēlamu) faktu konstatāciju un argumentāciju. Tomēr tā kā lēmumā ietvertajam faktu konstatējumam un argumentācijai pašai par sevi nav prejudiciālas nozīmes un tiesisku seku, pieteicēja prasījums par lēmuma pamatojuma grozīšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo nav vērsts uz administratīvā akta atcelšanu un izdošanu (grozīšanu), bet tikai tiesiski nesaistošas informācijas izmaiņšanu lēmumā.

[8] Par rajona tiesas tiesneša lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par pārvaldes lēmuma Nr. 1437 pamatojuma grozīšanu, pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, pamatojot to ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Pieteicējs vērsās tiesā ar lūgumu atcelt lēmumu Nr. 1437, jo tas pieņemts, pamatojoties uz spēkā neesošu dokumentu – pieteicēja 2018.gada 16.jūlija iesniegumu par pieteicēja laulātās finansiālo nodrošināšanu – tādējādi tas ir prettiesisks. Pārvalde nelikumīgi ieguva faktus, un tas būtiski aizskāra viņa intereses. Lēmumā Nr. 1437 nav norādīts nākamās uzturēšanās atļaujas reģistrācijas datums, kā arī ID karte tiek traktēta kā dokuments, kas nosaka ārvalstnieka tiesisko statusu Latvijā. Pieteicējs uzskata, ka ID karte ir dokuments, kas apstiprina statusu, nevis nosaka statusu. Pieteicējs norāda, ka nākamās reģistrācijas datumam ir jābūt skaidri ierakstītam lēmumā.

[8.2] Atbilstoši lēmumam Nr. 1437 ID karte tiek izsniegta līdz 2019.gada 16.novembrim. No tā nav skaidrs, kā rīkoties pieteicēja laulātajai un ar kādu dokumentu viņai atrasties Latvijā no 2019.gada 17.novembra, ņemot vērā to, ka uzturēšanās atļaujas derīguma termiņš ir 2020.gada 24.maijs. Tādēļ lēmumam ir jābūt daudz labvēlīgākam, precizējot laiku no 2019.gada 17.novembra līdz 2020.gada 24.maijam.

[8.3] Pieteicējs, lūdzot atcelt lēmumu Nr. 1437 kā prettiesisku administratīvo aktu, vairs kategoriski neprasa jauna administratīvā akta izdošanu.

[8.4] Pieteicējs tiesai lūdza neapvienot divas lietas vienā. Tiesa minēto lūgumu apmierināja, ierosinot divas lietas – Nr. A420316918 un Nr. A420147019.

[9] Senātā saņemts pieteicēja iesniegums un tam klāt pievienots pārvaldes 2019.gada 7.maija lēmums Nr. 654 „Par uzturēšanās atļaujas anulēšanu /pers. B/", kurā norādīts, ka pārvaldes lēmuma Nr. 1437 derīguma termiņš beidzās 2019.gada 4.aprīlī, līdz ar to tas ir zaudējis spēku. Pārvalde konstatēja, ka /pers. B/ nav izņēmusi personu apliecinošu dokumentu – uzturēšanās atļauju (ID karti). Tā kā /pers. B/ nav izpildījusi lēmumā Nr. 1437 noteiktos nosacījumus, ievērojot Imigrācijas likuma 35.panta pirmās daļas 10.punktu, termiņuzturēšanās atļauja /pers. B/ ir anulējama.

Pieteicējs iesniegumā norāda, ka vēlas turpināt procesu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Motīvu daļa

[10] Vispirms jāatzīmē, ka Senāts, izskatot blakus sūdzību, pārbauda zemākas instances tiesas lēmuma pamatotību un tiesiskumu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 323.panta otrajai daļai, ja nav objektīvu šķēršļu, Senāts, izskatot blakus sūdzību, pats arī izlemj pēc būtības to procesuālo jautājumu, par kuru pieņemts pārsūdzētais tiesas vai tiesneša lēmums.

Konkrētajā gadījumā Senātam ir jāvērtē, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti atteica pieņemt pieteikumu daļā, proti, jāizskata jautājums par to, vai pieteicēja pieteikums daļā ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Izvērtējot tiesneša lēmumu pārsūdzētajā daļā, kā arī pieteicēja blakus sūdzības argumentus un pieteikumā norādīto informāciju, Senāts turpmāk norādīto iemeslu dēļ nevar piekrist tiesneša izdarītajam secinājumam, ka pieteicēja mērķis ir bijis panākt vienīgi to, ka tiek pieņemts lēmums ar citu faktu konstatāciju un argumentāciju, kas nav vērsts uz administratīvā akta atcelšanu un izdošanu (grozīšanu), bet tikai uz tiesiski nesaistošas informācijas izmainīšanu lēmumā.

[11] Atbilstoši Imigrācijas likuma 1.panta pirmās daļas 10.punktam uzturēšanās atļauja ir dokuments, kas ārzemniekam dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā noteiktu laiku vai pastāvīgi. Šā likuma 22.panta pirmajā daļā noteikts, ka ārzemniekam var izsniegt termiņuzturēšanās atļauju vai patstāvīgās uzturēšanās atļauju. Savukārt šā panta otrajā daļā noteikts, ka termiņuzturēšanās atļauju, kuras derīguma termiņš ir ilgāks par vienu gadu, reģistrē katru gadu.

Ar pārvaldes sākotnējo lēmumu Nr. 1375, kas apstrīdēšanas procesā ar lēmumu Nr. 1437 tika atstāts negrozīts, pārvalde nolēma reģistrēt /pers. B/ termiņuzturēšanās atļauju pēc veselības apdrošināšanas polises uzrādīšanas. Lēmumā papildus norādīts, ka personu apliecinošs dokuments (uzturēšanās atļauja) ar tiesībām strādāt Latvijas Republikā bez ierobežojumiem /pers. B/ izsniedzams līdz termiņuzturēšanās atļaujas reģistrēšanas termiņam 2019.gada 16.novembrim pēc derīga ceļošanas dokumenta un veselības apdrošināšanas polises uzrādīšanas, kas derīga visu personas uzturēšanās periodu Latvijas Republikā, atbilstoši izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas derīguma termiņam.

Savukārt no blakus sūdzības, kā arī no pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem – dažādu iestāžu lēmumiem, pieteicēja un viņa laulātās iesniegumiem un iestāžu sniegtajām atbildēm, kā arī cita veida dokumentiem (kopumā 132 pielikumiem) – Senāts saprot, ka pieteicēja iebildumu pamatā ir uzskats, ka pārvaldei bija jāreģistrē un jāizdod viņa laulātajai uzturēšanās atļauja līdz 2020.gada 24.maijam, nevis tikai līdz 2019.gada 16.novembrim, jo ar citu pārvaldes lēmumu /pers. B/ jau ir piešķirtas uzturēšanās tiesības Latvijas Republikā uz četriem gadiem, t.i., līdz 2020.gada 24.maijam. To, Senāta ieskatā, apliecina arī pieteicēja laulātās /pers. B/ 2019.gada 10.janvāra iesniegums pārvaldei (*lietas 182.lapa*), kurā viņa norāda: *Man nav vajadzīga ID karte. Es nesaņemšu ID karti ar derīguma termiņu līdz 16.11.2019., lai kādi nebūtu apstākļi. Es nesamaksāšu valsts nodevu par tādu ID karti. Lūdzu 10 darba dienu laikā izgatavot man ID karti ar derīguma termiņu līdz 24.05.2020. Piekrītu saņemt tikai ID karti ar derīguma termiņu līdz 24.05.2020. un esmu gatava samaksāt valsts nodevu par tādu ID karti. Lūdzu man nepiedāvāt ID kartes ar citu derīguma termiņu.*

Tādējādi pieteicējs būtībā vēlējies, lai pārvalde pieņem vēl labvēlīgāku administratīvo aktu, ar kuru termiņuzturēšanās atļauja viņa laulātajai tiktu reģistrēta uz visu atlikušo termiņu, t.i., līdz 2020.gada 24.maijam.

Līdz ar to, Senāta vērtējumā, rajona tiesas tiesnesis kļūdaini ir atzinis, ka pieteicēja prasījums skar vienīgi tiesiski nesaistošas informācijas izmainīšanu lēmumā. Proti, lēmumā norādītais datums, pret kuru tieši ir iebildis pieteicējs, – 2019.gada 16.novembris – ir termiņš, līdz kuram pārvalde ir reģistrējusi /pers. B/ termiņuzturēšanās atļauju, tādējādi, ievērojot Imigrācijas likuma 1.panta pirmās daļas 10.punktu, radot viņai tiesiskas sekas.

[12] Imigrācijas likuma 40.panta pirmā daļa noteic, ka uzaicinātājam vai ārzemniekam, kuram saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem nav nepieciešams izsaukums uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, ir tiesības apstrīdēt lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanas vai reģistrēšanas atteikumu vai uzturēšanās atļaujas anulēšanu pārvaldes priekšniekam 30 dienu laikā pēc šā lēmuma spēkā stāšanās dienas. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka pārvaldes priekšnieka lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanas vai reģistrēšanas atteikumu vai uzturēšanās atļaujas anulēšanu šā panta pirmajā daļā minētajām personām likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības pārsūdzēt tiesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmās daļas 1.punktam pieteikumu tiesā var iesniegt par administratīvā akta atcelšanu (pilnībā vai daļā, arī grozīšanu), neierobežojot personu tiesības pārsūdzēt arī tiesā labvēlīgu administratīvo aktu, ja, piemēram, persona vēlas, lai tiktu izdots vēl labvēlīgāks lēmums (*Senāta 2014.gada 19.septembra lēmuma Nr. SKA-1132/2014 (670008314) 7.punkts*). Tādējādi, ja vien pieteikums ir pieļaujams, t.i., nepastāv citi tiesiski šķēršļi pieteikuma pieņemšanai, tad tiesai, skatot šādu pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 254.pants), ir jāpārbauda, vai pastāv visi priekšnoteikumi labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, t.i., tiesai tie ir jānoskaidro, izskatot lietu pēc būtības. Lai arī pieteicējs tiesā ir vērsies ar prasījumu par pārvaldes lēmuma atcelšanu, Senāts, ievērojot iepriekš izteiktos apsvērumus, atzīst, ka pēc jēgas pieteicēja pieteikums ir par labvēlīgāka administratīvā akta (t.i., labvēlīgāka nekā jau izdotais) izdošanu par termiņuzturēšanās atļaujas reģistrāciju /pers. B/ līdz 2020.gada 24.maijam. Tas, vai konkrētajā gadījumā tiesiskie un faktiskie apstākļi ir tādi, kuros ir pamats izdot pieteicējam (kā uzaicinātājam) un viņa laulātajai vēl labvēlīgāku administratīvo aktu, ir jautājums par pieteikuma pamatotību pēc būtības, nevis jautājums par personas tiesībām izvirzīt konkrēta veida prasījumu. Pretējā gadījumā izskatīšanai pēc būtības tiktu pieņemti tikai tādi pieteikumi, par kuriem jau lietas ierosināšanas stadijā būtu konstatējams, ka tie ir apmierināmi.

Apkopojot iepriekš teikto, Senāts atzīst, ka rajona tiesas tienesis brīdī, kad izskatīja jautājumu par pieteikuma pieļaujamību, nebija pareizi noskaidrojis pieteicēja patieso mērķi, kura sasniegšanai viņš bija vērsies tiesā, kā rezultātā tiesnesis nepareizi bija identificējis pieteikuma priekšmetu prasījuma daļā, nepamatoti atsakoties to pieņemt sakarā ar to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tādēļ tiesneša lēmums pārsūdzētajā daļā ir atceļams.

[13] Tomēr šobrīd sakarā ar faktiskās situācijas maiņu (pārvaldes lēmums Nr. 1437 jau ir zaudējis spēku, jo /pers. B/ nebija izpildījusi lēmumā norādītos nosacījumus, tā rezultātā viņai termiņuzturēšanās atļauja tika anulēta) pieteicējs Senātam norādījis, ka vēlas turpināt procesu, lūdzot konstatēt spēku zaudējuša administratīvā akta prettiesiskumu, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Administratīvā procesa likuma 184.panta otrā daļa noteic, ka pieteikumu var iesniegt arī par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, ja tas ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Šādu pieteikumu var iesniegt, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams īstenot ar šā panta pirmajā daļā minētajiem pieteikumiem.

Tātad no minētās tiesību normas izriet obligāts priekšnoteikums, ka pieteikums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams tad, ja persona attiecīgās tiesiskās intereses nevar īstenot, piemēram, ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu.

Šajā saistībā Senāts no Tiesu informatīvās sistēmas konstatē, ka tiesā pēc /pers. A/ pieteikuma ir ierosināta administratīvā lieta Nr. A420210519 par pārvaldes 2019.gada 29.maija lēmuma Nr. 583 atcelšanu. Proti, no Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. A420210519 izriet, ka pieteicējs vērsies tiesā ar prasījumu atcelt pārvaldes lēmumu Nr. 583, ar kuru atstāts negrozīts pārvaldes 2017.gada 7.maija lēmums Nr. 654 par termiņuzturēšanās atļaujas anulēšanu /pers. B/. Tādējādi redzams, ka pēc pieteicēja pieteikuma saistībā ar pārvaldes lēmuma par termiņuzturēšanās atļaujas anulēšanu, prasot tā atcelšanu, tiesā jau ir ierosināta lieta. Attiecīgi arī secināms, ka pieteicēja paustie iebildumi saistībā ar termiņuzturēšanās atļaujas reģistrāciju tiks pārbaudīti lietā par termiņuzturēšanās atļaujas anulēšanu. Tas nozīmē, ka pieteicēja prasījums atzīt pārvaldes lēmumu Nr. 1437 par prettiesisku nav pieļaujams, jo neizpildās Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā noteiktais priekšnoteikums, ka personas intereses nav iespējams īstenot ar šā panta pirmajā daļā minētu pieteikumu.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 12.punkts noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja tas neatbilst šā likuma 184.panta otrajā daļā minētajiem attiecīgā pieteikuma pieļaujamības priekšnoteikumiem.

Līdz ar to, ievērojot iepriekš izteiktos argumentus, Senāts atzīst, ka pieteikums daļā par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir atsakāms pieņemt.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 3.punktu, 191.panta pirmās daļas 12.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma:

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 8.marta lēmumu par atteikšanos pieņemt pieteikumu daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2018.gada 28.decembra lēmuma Nr. 1437 pamatojuma grozīšanu;

atteikt pieņemt /pers. A/ pieteikumu daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2018.gada 28.decembra lēmuma Nr. 1437 atzīšanu par prettiesisku;

noraidīt /pers. A/ blakus sūdzību.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Guļāns A. Kovaļevska V. Krūmiņa